

Præster i Hejnsvig sogn

I samarbejde med Hejnsvig Sognearkiv begyndte Kirkebladet i oktober/november 2006 en historisk serie om præster op gennem tiden i Hejnsvig sogn helt fra Reformationen og frem til i dag.

Vi vil meget gerne høre gode, sjove og troværdige historier om præsterne i Hejnsvig sogn og evt. modtage billeder til brug i kirkebladet.

På forhånd tak for god hjælp også når vi fra kirkebladsredaktionen kommer forbi for at spørge ind til en god historie.

Kirkebladsredaktionen

(Se tidligere artikler på www.hejnsvigbynet.dk - under "Egnshistorie")

Kirke og sogn omkring 1900

I begyndelsen af 1900-tallet skete der store forandringer i Hejnsvig Sogn. Indre Mission var begyndt at sætte sit præg på egnen. Der blev bygget missionshus i Hejnsvig, i Donslund, i Vesterhede og også i Nebel blev der bygget missionshus.

Hejnsvigs missionshus lå i Klink, og det var man noget utilfreds med, så i 1910 blev der mulighed for at bygge et nyt i Hejnsvig. Da man ikke kunne bruge det gamle missionshus mere, fik borgerne i Donslund lov at bruge materialer derfra til at bygge deres eget hus. Så langt så godt, men i Vesterhede stilede man højere.

Bygning af Vesterhede Kirke

Borgerne var efterhånden godt trætte af den lange vej til Hejnsvig, og når de endelig nåede frem var

der ofte slet ikke plads i kirken. Den var fyldt på forhånd af Hejnsvig-folkene, som var flittige kirkegængere.

Et par fremtrædende mænd i Vesterhede, gdr. Jens Christensen og smedemester Hans Chr. Hansen, havde længe tænkt på, om man kunne bygge en kirke i den lille by. Ved en juletræsfest i skolen 1901 blev ideen fremlagt, og der var god opbakning. Også fra de kirkelige myndigheder, så man fandt en god plads til kirken. Jordarealet blev skænket af ejeren til "Hjortlundgård", Søren P. Sørensen.

Der blev afholdt offentlig licitation den 6. juli 1909. Byggeriet blev overdraget til muremester Carl Petersen, Vorbasse, som skulle have alt arbejdet med undtagelse af inventaret ved alter og døbefont. Carl

En nyopført Vesterhede Kirke set fra sydvest. En indgangsdør på sydsiden af tårnet er siden blevet lukket af. Den nyanlagte kirkegård ser meget anderledes ud end i dag.

Vesterhede Kirke set indefra. Døbefonten er nu flyttet væk fra sin oprindelige placering midt i koret. Altermaleriet er erstattet af Bøgilds bronzeskulptur af Kristus med kors.

Petersen vandt licitationen med et tilbud på 18.935 kr. Der var i forvejen givet 18.000 kr. i statstilskud - det samme tilskud, som blev givet til mange andre kirker, som opførtes i samme periode. Heraf stammer fællesbetegnelsen "18000 kr. kirker", som dækker mange kirker i perioden 1890 til ca. 1925. Resten af beløbet indkom ved frivillige bidrag fra beboerne i skoledistriktet (der var endnu ikke udarbejdet et kirkedistrikt i 1909). Arkitekthonoraret var på 750 kr., og rejseudgifter til tilsynsmanden i forbindelse med kirkebyggeriet blev opgjort til 190 kr. Arbejdet blev påbegyndt i august 1909, og grundsten blev lagt den 9. september af provst Nissen.

Teglstene til kirken blev købt i Esbjerg, kørt med tog til Holsted og derfra med hestevogn. Det var hårdt arbejde, og da de sidste tre km var et sandspor var det nødvendigt at læsse om en gang mere. Hestene kunne ikke trække vognen med de tunge sten på den dårlige vej.

Det var ikke uden problemer at få kirken bygget. Eftersommeren 1909 var meget regnfuld og i november, da kirken lige var vandskuret satte det i med sne og frost. Vinduerne var ikke sat i, så sne og regn trængte ind og ødelagde både noget mur- og træværk. Henvend 1000 sten i ydermuren blev beskadigede af frosten. Foråret 1910 var meget tørt, så da fik man omlagt det ødelagte.

Vesterhede Kirke fik travlt fra starten

Den 30. oktober 1910 var kirken så færdig til indvielse, og allerede fem dage efter blev det første par viet i kirken. Fredag den 4. november blev ungkarl, landmand Henrik Pedersen af Refshøj, 25 år, søn af Anders og Mariane Pedersen af Refshøj, viet til tjenestepige Mette Kathrine Mathiesen, 20 år, datter af Anders Peder og Marie Mathiesen, Hejnsvig Mark. Næste vielse var den 25. november 1910, og da var bruden en søster til gommen der blev gift tidligere på måneden. Så det var da en familie, der fik luftet festtøjet! I de første 10 år var der 1-5 vielser pr. år, hvilket er ca. det samme som i dag.

Første dåb i Vesterhede Kirke var søndag den 6. november. En pige, Kirstine Poulina Terp, datter af Jeppe og Anne Kristine Terp, Hejnsvig Mark Første

Den ældste gravsten på Vesterhede Kirkegård

Præster i Hejnsvig sogn

begravelse i Vesterhede var den 15. november 1910. Dorthea Kirstine Sørensen, gift med Peder Jørgen Pedersen af Donslund Mark, Vorbasse Sogn. Hun døde den 8. november 79 år gammel. Gravstedet ligger lige indenfor hovedindgang til kirkegården og er nu fredet.

Konfirmation Vesterhede blev første gang afholdt i Vesterhede så sent som i 1916. Det skyldes, at Vesterhede først blev et selvstændigt kirkedistrikt i 1916. I perioden 1910-1916 blev alle børn konfirmeret i Hejnsvig Kirke. I 1918-1919 blev alle børn fra både Vesterhede og Hejnsvig konfirmeret i Vesterhede. Da var Hejnsvig Kirke nemlig under ombygning.

Vesterhede blev "selvstændig" i 1916

I kirkeprotokollen af 1916 kan man læse følgende skrivelse:

"Da Ministeriet havde bifaldet, at der fra 1. Søndag i Advent 1916 oprettedes et særskilt Menighedsraad for Vesterhede Kirkedistrikt, blev det fornødne desangaaende foretaget i overensstemmelse med Lov om Menighedsraad af 10. Maj 1912. Der indkom kun én Liste bestaaende af nedennævnte Kandidater og Suppleanter. Disse blev da valgt uden Afstemning til at fungere sammen med Sognepræsten som født Medlem som Menighedsraad for Vesterhede Menighedsraadsreds fra 1. Søndag i Advent 1916 til 1. Søndag i Advent 1920.

A. Kandidater:

1. Smed Hans Kristian Hansen, Vesterhede
2. Gaardejer Peder Damgaard, Donslund
3. Husmand Peder Øhlenschlæger, Vesterhede
4. Husmand Jens Højrup, Vesterhede

B. Suppleanter:

1. Gaardejer Mads Larsen, Vesterhede
2. Husmand Morten Jensen, Vesterhede
3. Husmand Niels Kristian Nielsen (Langmose), Donslund
4. Husmand Peder Hansen, Vesterhede

Valgbestyrelsen for Vesterhede Menighedsraadsreds den 1. December 1916

*F. J. Ebbesen (sognepræst)
Hans Kr. Hansen (formand)*

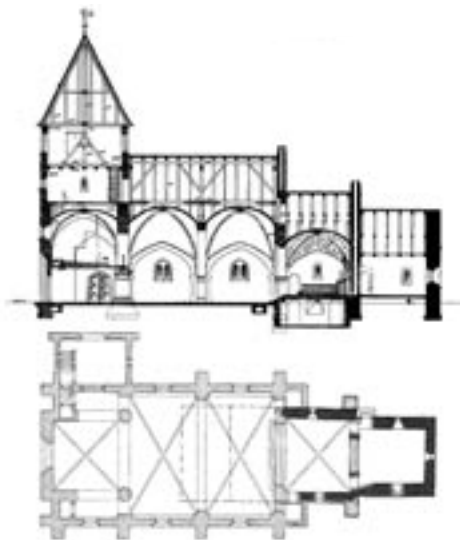
Ombygning af Hejnsvig Kirke

I Hejnsvig skete der ting og sager. Der var rigtig mange i kirke hver søndag, og i synsprotokollen blev der den 12. juni 1901 noteret, at kirken var for lille. Der kunne i alt være ca. 220, heraf 150 siddepladser i skibet og ca. 70 på pulpituret, men sædvanligvis var der flere. Der blev holdt "mandtal" og 4 tilfældige søndage var der 260, 250, 300 og 265. Året efter blev der igen optalt kirkegængere og da var tallene 265, 280, 260 og 280. Altså måtte der mere plads til. 150 siddepladser mere. Men hvordan?

Nogle mente det var umuligt at bygge ud, der måtte en helt ny kirke til. Både mur og træværk var skrøbeligt, og derfor ikke egnet til restaurering. Det var ikke ligetil at komme i gang med byggeriet. Høj og lav skulle spørges, og der var jo også planer om kirkebyggeri i Vesterhede og i Grindsted Vestersogn (Urup Kirke er fra 1919 og Nollund fra 1915) samt i Stenderup (1909).

I 1905 blev det stillet i bero, og først i 1911 står der noget igen, og nu måtte de ske noget, kirken var stadig for lille. Arkitekt Lønborg-Jensen fik opgaven med at få kirken gjort større, og samtidig bevaret så nogenlunde. Men første verdenskrig satte en stopper for arbejdet, og først i foråret 1918 kom der gang i byggeriet.

Den vestlige ende af skibet og våbenhuset blev re-

Arkitekt Harald Lønborg-Jensens tegning i 1918 af Hejnsvig kirkes ombygning. På den nederste tegning ses, hvor stor udvidelsen af kirken var. De stiplede linier angiver den gamle kirkes udstrækning mod vest før udvidelsen.

vet ned og der blev opført et nyt og større kirkeskib. Den østlige del af det gamle skib blev indrettet til kor og forsynet med nye hvælvinger. I kirkens vestende opførtes et anseeligt tårn med pyramidetag, og på nordsiden blev våbenhuset tilbygget. Bygmestrene var murermestrene Ingvard Andersen, Chr. Poulsen og Sigurd Rungborg. Snedkerarbejdet blev udført af Marius Jensen, tømrerarbejdet af H. C. Hansen og Jens Nielsen, smedearbejdet af P. Krat og malerarbejdet af M. Johannesen. Konduktør var Axel Hansen.

I det nye store tårn kom også en ny klokke. På den står der "Støbt af B Løw & søn København 1919" og nedenunder "Kommer thi alle ting ere beredte". Men også den gamle klokke kom op i tårnet, og på den står der "Herrens ord forbliver til evig tid". Så det er ikke kun i klangen de to klokker supplerer hinanden godt.

I efteråret 1919 var arbejdet tilendebragt, og kirken blev genindviet den 23. november. Biskop G. Koch talte ved den lejlighed om det gamle og det nye, ud fra ordene om den, der er skriftklog, og som tager nyt og gammelt frem fra sit forråd. Ord som passede godt til den nye og dog gamle kirke i Hejnsvig.

Præster i Hejnsvig Sogn omkring 1900-tallet

Planlægning og ombygning af Hejnsvig Kirke stod på under tre præster. Peter Lauridsen var bosiddende i Vorbasse, men var samtidig præst i Hejnsvig fra 1901 -1910. Herefter blev Hejnsvig Sogn oprettet som selvstændigt sogn, der blev bygget præstegård på den nuværende beliggenhed i 1910, og som første præst blev Frederik Jens Ebbesen ansat. Han var i Hejnsvig sogn fra 1910 - 1917, og var således den første præst i Vesterhede Kirke. Efter ham kom Johannes Larsen fra 1918 - 1921.

Der foreligger ikke meget skriftligt om præsterne fra den tid. Hejnsvig Sognearkiv har et udklip fra 1921, hvor der blev afholdt afskedsfest for pastor Larsen i Hejnsvig Missionshus:

"Der var samlet ca. 200 mænd og kvinder, et vidnesbyrd om, at præstefolkene havde i de omtrent fire år, de havde været i Hejnsvig, vundet en stor plads i menighedens hjerter. Det var en venneskare, der for sidste gang vilde samles med deres kære præstefolk. Mange tidligere konfirmander var komne til stede. Som et synligt bevis på venskabsforholdet

Hejnsvig Kirke efter ombygningen i 1918, men før 1924!

mellem præstefolkene og en stor part af menigheden overraskes der pastor Larsen og hustru et smukt kaffeservice til minde om vennerne i menigheden.

Fhv. murer Poulsen bød forsamlingen velkommen, særlig pastor Larsen og hustru, samt pastor Frøkjær Jensen, Grene, der nu skal betjene Hejnsvig under vakancen. Derefter sang man "Til himlene rækker din miskundhed Gud". Lærer Olsen, Vesterhede, takkede pastor Larsen for godt samarbejde i kirke og skole. Det havde altid været en festdag, når præsten kom for at holde eksamen.

Pastor Larsen takkede synlig bevæget for gaven og for den tid, han havde været i Hejnsvig, og udtalte, at det var dem en sorg at rejse, men det var Gud, der ville det så.

P. Grove, Vingborg, lærer Pedersen, Hejnsvig, Andreas Thomsen, Donslund, Niels Nielsen, Trøllund, Jens Chr. Nielsen, Trøllund, og flere havde alle en tak at bringe.

Pastor Frøkjær Jensen takkede pastor Larsen for godt naboskab og venskab og talte indtrængende til menigheden om at være Guds børn i sandhed. Til sidst havde pastor Larsen ordet for at sige tak også for i aften, og gav menigheden et ord, som var hans eget valgsprog, "Altid frugtbar i Herrens Gerning".

Pastor Frøkjær Jensen sluttede med bøn, hvorefter man sang "Brødre og søstre vi skilles nu ad".

Man skiltes nu langsomt, enige om at have tilbragt endnu en god stund sammen med pastor Larsen og hustru, sikre på, at båndet der bandt, i denne aften var knyttet endnu fastere".

Tak til Hejnsvig sognearkiv, hvor der kan læses meget mere om både Vesterhede og Hejnsvig kirkers op- og ombygning.

Mildred Nissen Levsen
Frands Pedersen